

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

22. De obstinata Iudæorum perfidia: & de his qui à Christianis ad Iudæos
nefariè & impiè transeunt, vel redeunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

ad communionem admittere. Concilium item Arelatense
l. c. 23. de ijs, qui apostatant, & postea infirmitate correpti
petunt communionem, placuit eis non dandam, nisi reuoluerint,
& egerint fructus dignos penitentiae. Et cum Apostasia
sit crimen Ecclesiasticum, de eo Ecclesiae Cano-
nes, & Decreta, ac Constitutiones sequi debemus,
non leges civiles. Direct. Inquisit. p. 2. q. 49. comm. 7.
7. 4. Sim in de Cathol. institut. tit. 7. nu. 4. Alphonf. lib.
1. de iust. h. h. punit. c. 23. Deinde, eos qui c. de apostasia
constituit, Clericos, & Monachos, qui relicto
orthodoxae religionis cultu sunt haeretici effecti,
omnino esse extra Romani Imperij ditionem re-
pellendos. At verò cum haereticis, vel Apostasia sit
crimen Ecclesiasticum, id est, de quo solus iudex
Ecclesiasticus cognoscit, vt constat ex c. V. inquisi-
tioni, de haer. in 6. Consequitur, vt in Clericos, &
Monachos, imò etiam in Laicos haereticos Eccle-
siastici, & sacri tantummodo Iudices inquirere,
& animaduertere queant. Olim verò impe-
ratores Catholici (quales fuerunt Constanti-
nus, Theodosius, Valentinianus, Gratianus, Ar-
cadius, & Honorius) leges sanxerunt in haereti-
cos, & Apostatas, tum Clericos, tum Laicos, quia
nondum Ecclesia suo iure pleno, & libero vteba-
tur hoc est, nec Clerici erant Imperij ditionem re-
empti à iurisdictione, & legibus Principum ciui-
lium, nec quorundam criminum causa ad Iudi-
ces Ecclesiasticos deferrebantur: & ipsi Principes
leges de Clericis, & Ecclesijs ferebant.

Decimo Queritur, An Episcopi, & Inquisito-
res ius habeant inquirendi in eos, qui Religioso-
rum institutum, & regulam, quam sunt professi,
deserentes, publicè matrimonium contrahunt?
Respondeo, eos ius habere in istiusmodi homi-
nes tanquam in suspectos de haeresi, vt tradunt Io-
annes Anania, Abbas, Calderinus, & alij, quos
omnes refert Simanc. de Cathol. institut. tit. 40. nu. 8.
atque hoc locum habet, tum etiam in ijs, qui in excom-
municatione, qua sunt affecti ex c. V. periculosa, ne
Clerici, vel Monachi, in sexto, obdurato animo per an-
num inforderint, tum etiam in ijs, qui antequàm
annum in excommunicatione compleuerint, ad
nuptias transferunt.

Vodecimo Queritur, An etiam Episcopi, &
Inquisitores possint animaduertere in Clericos
sacris Ordinibus initiatos, se matrimonio copu-
lantes? Respondeo, posse in eos tanquam de Fide
suspectos inquirere, & animaduertere. Simancas
de Cathol. institut. tit. 40. num. 12. & Bernardinus
Diaz in sua Praecepta criminali, cap. 27.

Duodecimo Queritur, An hoc ius inquirendi
in Regulares, & Clericos, conueniat Episcopis,
& Inquisitoribus in eos solum Monachos, vel
Clericos sacris Ordinibus initiatos, qui publicè
matrimonium contrahunt, an etiam in eos, qui
occultè Abbas, Anania, Felinus, & cõmunis opi-
nio teste Simanca loco citato, sentiunt tantum age-
re posse in eos, qui publicè contrahunt, quoniam
hi, eo ipso, suspecti sunt de haeresi. At Simancas
de Cathol. institut. tit. 40. nu. 9. cõtendit, etiam in eos,
qui occultè contraxerunt. Opinio prima
magis cum iure congruit: Secun-
da verò, vsu est recepta,
praesertim in His-
pania.

Caput XXII.

De obstinata Iudaeorum perfidia, & ijs,
qui è Christianis ad Iudaeos nefa-
riè, & impiè transcunt,
vel redeunt.

Primum illud queri solet, in quor, & quibus
casibus sit interdicta Christianis communio
rerum cum Iudaeis? Respondeo, ex c. Nullus; & cap.
Omnes, 28. quæst. 1. colligi decem casus. Primum, prohi-
bentur Christiani habitare simul cum Iudaeis.
Secundò, ad eorum conuiuia accedere, vel eos ad
nostra inuitare conuiuia; & vnà cum eis cibum
capere. Tertio, simul cum eis in balneum intrare,
& in eo se lauare. Quarto, eos vocare infirmi-
tatis causa, hoc est, Iudaeos, vt medicos accersere
ad Christianorum morbos curandos. Quintò, ab
eis medicinas recipere. Sextò, eorum filios in su-
is domibus nutrire. Septimò, eis famulatu præsta-
re. Octauò, seruitutis vinculo eis subijci. Nondò,
eos publicis officijs fungi inter Christianos. De-
cimò, Vesici eorum azymis. Vnde in c. Nullus. 28. q.
1. sic habetur: Nullus eorum, qui in sacro sunt Ordine cõ-
stituti, aut Laicus azyma Iudaeorum manducet, aut cum
eis habitet, aut aliquem eorum in infirmitatibus suis vo-
cet, aut medicinam ab eis percipiat, aut cum eis in balneo se
lauet. Si verò quisquam haec fecerit, si Clericus est, depona-
tur: Si Laicus, excommunicetur. Et in cap. Omnes. 28. q. 1.
dicitur: Omnes Clerici, siue Laici Iudaeorum conuiuia vi-
tem: nec eos ad conuiuia quisquam excipiat: quia cum apud
Christianos communibus cibis non vianur, indignum, atque
sacrilegum est, eorum cibos à Christianis sumi, cum ea, quæ
Apostolo permittente nos sumimus, ab illis indicentur in-
munda, ac sic inferiores incipiant esse Christiani, quàm Iu-
dæi, si nos, quæ ab illis apponuntur, vianur, illi verò à nobis
oblata contemnant. Hæc ibi.

Secundò queritur, An Christiani grauius pec-
cent, cum Iudæis communionem prædictorum
habendo? Respondeo, eos peccare grauius, nisi
ex leuitate materiæ peccatū excusetur: quoniam
in c. Nullus, dicitur: Si Clericus est, deponatur: Si Laicus,
excommunicetur: quæ poenæ non nisi ob grauè cul-
pam delinquentibus infliguntur. Præterea hæc
Christianis interdicitur ob periculū perfidiae,
quod imminet ex frequenti, & assidua familiari-
tate cum Iudæo.

Tertio Queritur, An cibum cū Iudæo sumere,
sit absolutè, & simpliciter lethale? Angelus, &
Rosella in verbo, Iudæus. Sentiunt esse quidem le-
thale, quando Iudæus inter edendum cibos dis-
cernit: quod ostendere conatur ex cap. Omnes, cita-
to. Siluester verò in verbo Iudæus. absolutè, & sim-
pliciter, ait, esse lethale, etiam si Iudæus māducet
absque vllò delectu ciborū: & postea citat Inno-
centium, Ioannem Andream, Goffredum, Rayne-
rium, Beatum Antoninum, & auctorem supple-
menti, & Pisanæ. Probat ratione: quia non inter-
dicitur Christianis cibum cum Iudæo sumere ob
discrimen, quod in cibis seruat Iudæus, sed ad vi-
randam familiaritatem, ex qua peccati periculū
creatur. Sed profectò in cap. Omnes. potius habetur
ratio delectus ciborum, quàm familiaritatis, &
periculi. Si Querat, an Christiano liceat à Iudæo

accipere

accipere eos cibos, quos ipsi discernunt, abijciunt, & alpernantur, ut postea absque vilo Iudæorum consortio ijs vescatur? *Respondeo*, non licet: quoniam tamen canones, & iura vetent, cum Iudæo cibos sumere ad vitandam eius familiaritatem; nihilominus tamen etiam id prohibent, ne Iudæi Christianis superiores esse videantur. Hoc autem sequatur, necesse est, si Christiani eos cibos accipiant, & edant, quos Iudæi rejiciunt, respiciunt, atque contemunt. Porro non solum interdictum est Christianis ad Iudæorum epulas accedere; sed etiam ad eorum nuptias, dies festos, synagogas, & cum eis ludere, & quod detestabilius est cum eis choreas agere: videlicet interdictum est eorum synagogas frequentare.

Quarto Queritur, An fas sit Christianis in mercibus emendis, & vendendis, cum Iudæis contractus inire? *Respondeo*, non esse interdictum aliquid Iudæis vendere, vel ab eis emere, sicuti nec cum eis colloqui. Nam in *c. Post miserabilem, de Iuris*, statutum est, ut Iudæi possint compelli ad vsuras restituendas Christianis, à quibus acceperant, eas repetentibus. Quod si non reddant, arceantur à consortio Christianorum. Ergo antequam hac pena plectantur à Iudæis, non est eis iure interdictum cum Christianis colloqui, aut mutua inter ipsos mercium venditio, vel emptio. Sic Abbas in *cap. Post miserabilem, de Iudæis*. Iure tamen prohiberi potest, ne Iudæi emendi, vel vendendi gratia domos Christianorum ingrediantur, aut ne Christiani Iudæis aliquid vendant, vel emant ab eis in eorum domibus, ne aliqua inter Christianum, & Iudæum familiaritas intercedat, ne in diebus festis Christiani cum Iudæis emptio, venditio, vel alio nomine contractus inent.

Quinto Queritur, An Christianus iure possit medicinas emere à Iudæo, Ius enim prohibet accipere medicinas à Iudæo, nihil tamen statuit de emendo, quoniam donatio suapte natura solet benevolentiam, & amicitiam conciliare inter homines, venditio, & emptio non item. Iura verò familiaritatem Christiani cum Iudæo vetat, ac dirimunt. Angelus respondet ius esse Christianis emere à Iudæis medicinas, non quidem ex toto; sed ex parte tantum, videlicet iam præparatas. *Silvester Glossam* secutus absolute concedit fas esse emere: quia Ius ad familiaritatem vitandam, prohibet ne Christiani à Iudæis medicinas accipiant, nimirum vltro oblatas, vel datas.

Sexto Queritur, An Christianus tuta conscientia vendat agnum Iudæo, quem novit emere ad eum finem, ut ritu, & more suo iudæico eum in Paschate mactet, & edat? Arboreos item ramulos, quibus scit Iudæum in suis festis diebus esse vsurum? Quidam censent nefas id esse, quoniam occasio datur Iudæis suos ritus iudæicos servandi, & colendi, in quibus modò peccant. Præterea, quia is, qui consentit in peccatum alterius, aut operatur cum altero in eo, in quo peccat, eo ipso, delinquit. Postremò, quia alioqui fas esset, vendere gladium, aut venenum furioso vel amentis, quando venditor sciret eum vsurum gladio in necem alicuius, aut etià in sui ipsius perniciem, & interitum.

Contra alij sentiunt id liberum esse cuique facere, quoniam non eo ipso Christianus qui ven-

dit, consentit in peccatum Iudæi, aut operatur quidem cum eo re empta, male & perperam vendente. Nec item peccandi ei præbet occasionem, quia Iudæus alioqui certò statuerat emere ad suos iudæicos ritus, agnum, atque ramulos arborum. Mihi quidem videtur id in primis dicendum, nefas esse Christiano ea vendere Iudæo ad iudæicas ceremonias peragendas, hoc est, in eum finem, ut eis abutatur: tunc enim is vendentis affectus esset depravatus: & de hoc nulla est controversia. Deinde, ius est Christiano ea vendere Iudæo, cum ignorat, sit necne eis abusus Iudæus, & de hoc etiam nihil dubitatur. Ad extremum, non licet Christiano vendere Iudæo rem, cuius usus est per se malus, aut quæ per se ad ritus iudæicos refertur, aut in eum finem, ut iudæicis ritibus inferuiat. Unde nefas est, Christiano, ut facile colligitur ex *S. Tho. 2. 2. q. 109. ar. 2. ad 4. & Ca. ic. ibi. & Maiore. 4. d. 15. q. 15. s. 3. vers. arguitur*, vendere Iudæis lapides, ligna, calcem, & similia, ad eum finem, ut synagoga ædificetur, nam sicut per se malum est idolorum fana, aut Saracenorum delubra construere; sic etiam abrogata per Christi mortem lege Moysis, malum est synagogas Iudæorum extruere ad ritus, & ceremonias iudæicas servandas: & nefas est Christiano suam operam locare ad synagogas extruendas, in quibus iudæici ritus observentur. Item, res prædictas vendere Iudæis, ut synagogas ædificent, nobis non licet: quia et si res sunt indifferentes, quæ venduntur, malum tamen est eas vendere, ut synagoga extruantur. Unde liberum Christianis est vendere ad alias domos ædificandas, etiam si noverint Iudæos eas emere ad synagogas construendas. *Not* item, vendere licet ad synagogas veteres reficiendas, aut succiendas, ut quæ ruino sæ iam sint: quoniam et si has Ecclesia reficere, ac munire permittit, ne collabantur, ac ruant, peccant tamen Iudæi, cum veteres reficiendo, aut muniendo synagogas, tum novas extruendo, aut penitus collapsas, vel dirutas denudò exædificando. Ergo Christiano non licet ea vendere in eum finem, ut Iudæi veteres synagogas reficiant, aut muniant, & succiant. *Omnis igitur præsens controversia in iudicibus consistit. Primò, an peccet Christianus, si res per se indifferentes vendat Iudæo, quem scit malè eis vsurum? Et probabilius existimo cum secunda opinione, eum non peccare, quia rem vendit sua natura indifferentem, quæ liberum est Iudæo, bene uti, vel male: nec ad male utendum, inducitur verbo, vel facto, quoniam Iudæus sponte sua male uti constituerat illa re sibi vendita. Deinde, ex eo quoque præsens quaestio pendet. Debeat ne Christianus exquirere, ad quos usus rem emant emptores. Et quidem ego crediderim ad id minimè Christianum adstringi: ad hoc enim faciendum venditor nulla lege, vel iure compellitur: dummodo rem vendat per se indifferentem, & mediam: quoniam liberum sibi est res suas, alioqui bonas, vel indifferentes vendere. Quod si eam diligentiam adhibere venditorem cogemus, sanè graue nimis, ac molestum idonus ei videretur: quemadmodum multis in locis, de alijs id genus rebus idem planius apparebit. Objicies, saltè Christianus lege charitatis debet peccare volentè proximū, à peccato, quoad eius*

fici potest, auertere. Respondeo, nihil argumen-
tum conficere; cum Iudæus ex deprauato animi
affectu peccet, & Christianus iacturam, & detri-
mentū patiat, si res suas, quas venales habet, nō
vendat, nulla obligatione, etiam charitatis, co-
gitur emptoris peccatū impedire. Aliud verò est
si Christianus vendat gladium, aut venenum Iu-
dæo, quem nouit ijs vsurum ad suam, vel alienam
perniciem, & exitium; tunc enim lege charitatis
impedire debet id damni, & incommodi.

Septimò quæritur, An Christianis liceat ser-
uire, & famulari Iudæis extra eorum domos? Pu-
tat Hostiensis id fas esse Christianis, eo ductus ar-
gumento, quòd in c. Iudæi, de Iudæis. Solum inter-
dicitur Christiano seruire Iudæo in eius domo.
Negat verò Abbas id facere licere Christianis, si
famulus sit assiduus, aut diuturnus: inde per-
suasus, quoniam in c. Ad hæc, de Iudæis, interdicitur
Christiano simpliciter omni familiaritate fre-
quenti, & assidua cū Iudæo. Alijs tamē visum est,
absolutè non licere Christiano id famulari, &
obsequij præstare Iudæo, siue in domo, siue ex-
tra domum, siue frequenter, siue rarò: quia, du-
plici de causa hoc iura piè, & prudenter vetuisse
videntur, tum ne familiaritas contrahatur: tum
etiam ne Iudæi Christianis superiores esse vide-
antur: Ne, inquam, filius liberæ seruiat filijs ancil-
læ, vt cū iure ipso canonico ex Pauli doctrina lo-
quamur: Et huic sententiæ ego libetius subscribo.

Octauò quæritur, An Christianus mercede cō-
ductus possit citra peccatū, suas operas locare Iu-
dæo? Respondeo, per Canones, & iura non pos-
se, quādo Iudæi sunt præsentēs, quia sic illis quo-
dammodo inferuiret Christiani, id quod iura
vetuerunt. Quando verò sunt absentes Iudæi, iu-
ra permittunt, c. Multorum, de Iudæis: vt si Christia-
nus colat agros Iudæi. Vnde colligit Siluester ex
eodem cap. Multorum, esse Iudæo permissum, habere
Christianum hominem colonum adscriptitium,
vel originarium, non tamen seruum.

Non est item iure interdictum Christiano, res
suas locare Iudæo, nimirum currus, boues, vel iu-
menta ad onera transportanda, & ad aliquid ali-
ud faciendum.

Nonò quæritur, An Christianis foeminis lice-
at nutricum officium obire in Iudæorum infan-
tibus educandis extra eorum habitationem? Id
affirmat Zabarella ex c. Ad hæc, de Iudæis: vbi solū
prohibetur, ne nutriendi in domibus eorū. Ioan-
nès verò Andreas, Anton. Butrius, & Abbas id fas esse
simpliciter negant, siue in domibus, siue extra do-
mos ipsorum: quod puto probabilius; id enim iu-
ra vetant, tum ob familiaritatem cum Iudæis ca-
uendam, tum ne Christiani eis inferuire videan-
tur, & vt inferiores famulari.

Decimò quæritur, Quæ nā Iudæis Christiano-
rum Principū potestati, & imperio subiectis, tum
iure ciuili, tum canonico sint interdicta? Respon-
deo in c. Ex specialibus, & c. cum sit, de Iudæis, interdici-
tur Iudæis, ne aliquo officio publico fungantur
inter Christianos. Imò in eod. c. Ex specialibus, cōstituit
Gregorius IX. scribens Asturicensi, & Lucensi
Episcopis, vt si fortè illustri Portugallix Rex
redditus suos Iudæis viderit, vel Paganis, Chri-
stianam deputet grauaminibus inferendis Cleri-
cis, & Ecclesijs minimè suspectis: cuius opera Iu-

dæi, siue Saraceni, siue vlla Christianorū iniuria,
iura regalia consequantur. Et l. Hac valitura, c. de
Iudæis. Sancitum est, ne Iudæi apud Christianos,
honore, dignitatem, vel administrationē aliquā
obtinant. Quòd si obijcias, l. Generaliter, §. Et si qui,
ff. de Decurionibus, vbi statuitur, vt qui iudicā super-
stitutionem sequuntur, honores adipisci permittā-
tur. Respondeo, Glossam has duas leges cōcilia-
re, diceado, per legem Codicis esse correctā legē
Digestorum. Sed faciliè nos argumentum dilui-
mus. Nam in l. Generaliter, Iuriconsultus affirmat
id constituisse Imperatores, videlicet L. Verū, &
Antoninum, quos, cum Ethnici essent, mirandum
non est ad honores admisisse Iudæos. At verò legem
Codicis, Hac valitura, Imperatores Catholici
Theodosius, ac Valentinianus cōdidere; qui pro-
pterea ab honoribus, dignitatibus, ac admini-
strationibus eos exclusos esse voluerūt. Deinde,
prohibentur Iudæi nouas synagogas extruere, c.
Consuluit, & c. Iudæi, de Iudæis, & l. Hac valitura, c. de
Iudæis. Permittitur tamen eis, antiquas retinere,
easq; reficere, quæq; ruinā, & casum minitantur,
fulcire; dummodo tamē eas solummodo in pri-
stinum statum restituant, non aut ampliores, ca-
paciores, magnificentiores esse reddāt, & ornatio-
res, eod. c. Consuluit. Quod si penitus synagoga cor-
ruerint, nequeūt eas iterū erigere; quia hoc esset
nouas edificare. Præterea, in cap. In nonnullis, de Iu-
dæis, dicitur: Statuimus, vt Iudæi cuiuscunque sexus sint,
in omni Christianorum prouincia, & in omni tempore, qua-
litate habitus publice ab alijs populis distinguantur. Dicitur:
In omni tempore, videlicet interdium, & noctu.
publicè, ne si tantū occultè distincto vestimēti ge-
nere, & signo vtantur, Christianos esse se fingāt,
& simulent: & vt omnis occasio prædicatur quo-
modo sese Christianis adiungendi, atq; cum
eis consuetudinē, & familiaritatem cōtrahendi.

Iudæi quoq; in c. Quia super his, de Iudæis, generaliter
prohibentur ostia, & fenestras in die Parasceues
apertas habere: Imò tota die clausas tenere co-
gantur, ne eo die in contumeliā Christi Domini,
& Redemptoris nostri Christianos derideant, in
c. verò in nonnullis, de Iudæis. Præcipitur Iudæis, ne in
diebus lamentationis, & dominicæ passionis in
publicum prodeāt. Solebant enim infelices illi,
& miserabiles, in contemptum, & odium Chri-
stianorum hisce diebus cultiores in publicū pro-
dire, & lætiores, ac hilariores procedere. Ampli-
us, in c. Multorum, de Iudæis, & l. Deo nobis, §. Hic ita, c.
de Episcopis, & Clericis, nō licet Iudæo habere Chri-
stianum seruum, siue mancipium: quare seruus
Iudæi, etiam vernaculus ex eius ancilla natus,
& Christianus effectus, statim fit liber nullo pre-
tio per soluto, c. Fraternitatem, distinct. 54. Nec in ser-
uitutem redigitur, etiamsi dominus eius postea
sacro baprismate proluatur. l. Deo nobis, citata.
Item si Iudæus seruum Christianum emerit, vel
quolibet alio iure eum adquisierit, confestim,
nullo pretio numerato liber efficitur. cap. Man-
cipia, distinct. 54. Quòd si seruum non Christianū
emerit, vt sibi seruiat, & is Christianus fieri vo-
luerit, cum primum hoc eius propositum inno-
tescere cœperit, hoc ipso, acquirit sibi libertatē
nullo pretio dato, c. Fraternitatem, eadem distinctione:
Si autē emerit negociationis causa, & intra tres
menses venalem minimè exposuerit, eo ipso

statim

faciam redit ad libertatem. Si autem exposuerit, vel per eum non steterit, quin venderetur, liber non fit. Conceditur tamen ei, ut possit se redimere, & in libertatem vendicare: duodecim solidis, quos ipse, vel pro ipso poterit soluere, c. *Presenti, & c. Nonnulli, de Ind.*

Vndecimo Quæritur, An Iudæi puniri possint auctoritate Principum Christianorum? Quæstio intelligitur de ijs Iudæis, qui Christianorum sunt imperio, ditioni, & potestati subiecti. Et causa quæstionis est, quia Ecclesia iudicare non potest de ijs, qui foris sunt. Respondeo, posse. Nam quæ admodum planè compertum est, Iudæos in spiritualibus Ecclesiæ non subijci, vnde excommunicari nequeunt; ita inter omnes etiam convenit, posse eos pœnis iuris puniri ob crimina, quæ in Republicam, aut Principem, aut alios privatos homines perpetrant. Vnde si Iudæus Christianum mancipium circumcidat, aut cogat circumcidi, plectitur pœna capitis, id est, perpetuo exilio, ut interpretatur Accursius l. 1. c. *Ne Christianum mancipium*. & eo ipso, seruus sibi comparat libertatē. Si item Christianum circumcidat, aut mædet circumcidendum, proscriptione bonorum punitur, l. *Iudæi. 2. c. de Iudæis*. Iudæi insuper, si fidem, & religionem Christianam oppugnent; si res sacras proterant pedibus, & consulant, si in Christum maledicta cõijciant, in eos animadvertitur proscriptione bonorum, l. *Hæc valitura. C. de Iudæis*. Quin & illi, si Iudæum ad Christi religionem, & cultum conuersum faxis, aut aliquo alio furoris genere infectentur, flammis traduntur cum omnibus suis participibus. l. *Iudæi. C. de Iudæis*. Denique, si Iudæus in Clericū manus violentas iniere, pœna pecuniaria, aut iudei multatur. Quòd si puniri non possit, interdicitur ei Christianorū commercio, donec iniuriam passo satisfecerit, cap. *Postulasti, de Iudæis*. Quidam id etiam probant, quia legimus in historijs, Iudæos ob crimen læsæ maiestatis grauitèr punitos fuisse in Hispania: nã in Concilio 17. Toletano c. 3. vicitat Simancas de *Cathol. instit. tit. 35. num. 5.* decretum est: Quoniam Iudæorum perfidia non solum tunicam sacri Baptismatis Christiani quam susceperat, maculauit, sed etiam contra Regem, regnumque coniurauit, suis omnibus rebus spoliati, & priuati Iudæi, tum viri, tum vxores eorum, ac filij, & posterij per cunctas Hispaniarum prouincias seruituti perpetua subiaceant, maneantque vsquequaque dispersi, & filij eorum septēmes à parentibus abstracti Christianis hominibus educandi, instituendique tradantur. Et illi, qui eosdem Iudæos in seruitutem acceperunt, in nullo eos permittant rituum suorum ceremonias colere. Hæc ibi. Sed hoc argumentum nihil probat, quia Iudæi illi sacro baptismate abluti Christi fidem, & religionem professi fuerāt, ut ex verbis ipsius Concilij in prædicto decreto constat: & prodendæ Hispaniæ, & aduersus Regē rebellandi cum Iudæis Africanis confilia cõmunicauerant. *Moral. lib. 12. c. 62. de rebus Hispaniæ. Marian. lib. 6. c. 18. de rebus Hispaniæ.*

Duodecimo Quæritur, An Ecclesiastici Iudices, & Apostolici Inquisitores possint inquirere, & animaduertere in Iudæos cõtra veterē legem diuinam peccates, aut Christianum hominem ad Iudaicam superstitionem inducentes, aut circumcidi, vel fidem Christi abnegare cogentes? Simancas de *Cathol. instit. tit. 35. num. 11.* Olradi sententiam

refellit afferentis in *consil. 36.* id posse. Sed certè ea sententia à vero non multum abest. Nam & si iure communi id potestatis Episcopi, & Inquisitores non habeant, ac certè cõstitutionibus Pontificijs aliqua ex parte habent. Extrat enim cõstitutio Pontificia Gregorij XII. l. quæ incipit: *Antiqua Iudæorum*, vbi sic habetur: Si quis Inquisitori heretice prauitatis liberè posse procedere in omnibus causis, & casibus, qui se quantur.

Si quis Iudæus, aut Infidelis in ijs, quæ circa Fidem cum illis sunt communita, veluti vnum Deum, & æternum, Omnipotentem, Creatorem omnium visibilium, & invisibilium, & similia, non esse asseruerit, prædicauerit, vel priuati alicui infinuauerit.

Si demones inuocauerit, consulerit, aut eorū responsa acceperit, ad illorū sacrificia, aut preces ob damnationem illius causam direxerit, aut quid eis immolauerit, vel idcirco, alterius rei summationes obtulerit, aut alia quæcumque impietatis obsequia præstiterit.

Si Christianos verbo, facto, vel exemplo, aut alio quouis modo nefaria huiusmodi docuerit, vel ad ea perpetranda perduxerit, aut perducere attentauerit.

Si Saluatorem, & Dominum nostrum Iesum Christum verum hominem, vel etiam peccatorem fuisse, Matrem Dei non esse Virginem, & alias huiusmodi blasphemias, quæ per se heretice dici solent, in Christiane fidei recognitionem, contumeliam, aut corruptionem impie protulerit.

Si cuiusuis eorum opera, auxilio, consilio, vel fauore aliquis Christianus à Fide desinerit, quauis semel susceperit, abnegauerit, vel ad Iudæorum, seu aliorum Infidelium ritus, ceremonias, superstitiones, vel impijs sectis transierit, vel redierit, seu in heresim aliquā incidat, aut qui in Christi fidem abneget, seu in heresim incidat, opem, consilium, auxilium, vel fauorem quomodocunque præstiterit.

Si quis Catechumenum, vel quemcumque ex Iudæis, aut Infidelibus Deo inspirante, ad fidem Christianam venire volentem, post declarationem iuris, verbo, facto, aut quocumque alio modo eius voluntatem, à Fide, vel Fidei institutione, aut à sacri Baptismi susceptione retrahere, auertere, vel dehortari: aut ne ad fidem veniat, nite Regenerationis lauacro abluatur, quouis modo impediuerit.

Si quis Apostatas hereticosue scienter donis sua receperit, aluerit, comestum inuerit, seu quouis modo eis cibaria vbicunq; præberit, aut dona, vel munera dederit, vel iusserit, aut de loco ad locum eos deduxerit, vel associauerit, vel deducendos, aut associandos curauerit, aut sumptus ministrauerit, duces, comitesque illis adiunxerit, vel ne ad eos perpetrata deprehendi, aut inuestigari queant, fecerit, quicquid Apostatas, aut hereticos scienter oculi auerit, defende rit, aut eis opem, consilium, auxilium, vel fauorem quomodolibet præstiterit.

Si libros hereticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaicos quomodolibet damnatos, aut alias prohibitos tenuerit, custodierit, vel diuulgauerit, vel in quæcumque loca detulerit, aut ad eam rem, operam suam accommodauerit.

Si Christianos deriserit, redemptionisq; nostræ hostiam salutarem in ara Crucis immolantem, Christum Dominum Indivisum, & despectum habens, quandoquaque, maxime verò in sacro Paschales die agnum, suo onem, aut quid aliud Crucis affixerit, aut appenderit, in eamq; conuerterit, siue quid aliud contra ipsam fecerit.

Si nuntices Christianas cõtra sacrorū Canonū statuta, diuersorumq; Romanorum Pontificū prædecessorum nostrorū sanctiones adhuc retinuerit, aut eas retinens dicit, qua sanctissimū Eucharistiæ Sacramentum sumperit, sacrorū, vel plurius diebus in latrinis, cloacis, vel alia loca effundere coegerit.

Et subiungitur: In quibus casibus vniuersis, & singularibus Inquisitores omnium regnarum, provinciarum, ciuitatum, dominarum, & locorum vniuersi orbis Christianissimi, & Infideles quoscumque diligenter inquireant, & procedant: quos culpabiles deprehenderit, in eis pro culpa modo, & pro criminum numero, multiplicatiue, aut consuetudine delinquendi, flagella, remigia etiam perpetua, verum quoque publicationes, exilia, & alia atrociora determinent. Haec tenus constitutio.

Item communis est opinio, posse Episcopos, & Inquisitores inquirere, & animaduertere in Iudaeos, & ceteros Infideles, qui aduersus Catholicam fidem, & religionem delinquent: praesertim cum delicta committunt coram Christianis, quos ad similia facinora prauo suo exemplo excitant, mouent, & pertrahunt. Qua ratione permoti Gregorius IX. & Innocentius IV. iusserunt libros thalmodicos igni comburi. Sic enim quidam scripto prodiderunt, Gregorius IX. circa annum Domini 1230. cum vidisset blasphemias, & impietates aduersus religionem Christianam in libris Thalmodicis contineri, iussit eos libros comburi. Quod factum est per Cancellarium Parisiensem, & extat Rescriptum ipsius Innocentij IV. quod incipit: Impia Iudaeorum perfidia, ubi id factum confirmat, & denuo imperat, ut ceteri similes libri, si qui superessent, diligenter perquirentur, & flammis traderentur. Anno Domini 1554. Illustrissimi Cardinalis totius Reipub. Christianae Inquisitores Generales Romae auctoritate Iulij III. oes libros Thalmodicos, quos inuenire poterunt, igni combusserunt: & ceteris Inquisitoribus imperarunt, ut diligenter libros Thalmodis Hierosolymitanis, & Babylonici perquirent, & igni cremados curarent. Praecepunt in super, ne quis Hebraeorum tales libros, aut aliquas eorum partes penes se retineret, sed Inquisitoribus traderet: neue in publicum similes libros transcribi, aut typis madari, aut ex terris Infidelium ad Christianorum provincias asportari faceret: alioqui eius bona publicetur. Anno item Domini 1554. idem Iulius III. constitutione edita, quae incipit: Cum sicut, sanciuir, ut libri Hebraeorum, in quibus blasphemias, siue maledicta in Christum Dominum, aut in Christianam religionem continentur, in eorum synagogis, & priuatis etiam domibus perquirantur: & qui deprehensi fuerint tales libros habere, poenis pecuniarijs, & publicatione bonorum, & contumaces etiam ultimo supplicio puniantur.

Ex quo liquet quam falsa sit Perri Galatini lib. 1. de arcibus Cathol. veris. c. 7. sententia, qui conatur ostendere, Thalmod Iudaeorum a Christianis recipi debere, & in Latinum sermonem conuerti, publice in scholis Christianorum explicari, idque probare contendit ex decreto Concilij Viennensis, quod refertur in Clement. inter sollicitudines, de Magistris. Sed certe falsus est: nec enim Concilium de libris Thalmodicis loquitur, sed de alijs libris Hebraice, Arabice, vel Chaldaice conscriptis. Nec Thalmodici libri iure permitti queunt, & indigni Christiano viro est, eos libros allegoricè, & analogicè interpretari, ut cõten dit Galatin. lib. 1. de arcibus Cathol. veris. c. 6. Sed obijcies, Iudaeos extra Ecclesiam esse: ergo nec iure eos posse ab Ecclesia puniri. Respondeo, nequire Ecclesiam contra Iudaeos agere, poenas spirituales in eos constituendo, quales sunt Ecclesiasticae censurae; posse tamè poenis

temporarijs eos afficere, quippe qui prauo suo exemplo Republica aliquando perturbant. Deinde obijcies, inde colligi, ut in eos ipsi etiam Principes ciuiles inquirere possint, & debeant, non tamè Episcopi, & Inquisitores, qui tantummodo ius, & auctoritatem habent contra haereticos, & de haeresi suspectos agendi. Iudaei autem cum sacro Baptismate initiati non sint, haeretici esse non possunt. Respondeo, eos haereticos quidem, vel de haeresi suspectos non esse, attamen cum ea, quae diximus, crimina perpetrant, Christianos, apud quos commorantur, verbo, facto, vel exemplo, quod ad se attinet, inficiunt, atque corrumpunt, ac propterea ratione delicti merito puniuntur.

Decimotertio Queritur, quid Ecclesia Iudaeis permittat, vel interdicit circa vsuras: Respondeo, in Clement. 1. de Vsuris, statutum esse, ut quarumlibet Communitatum, Potestates, Capitanei, Rectores, Consules, Iudices, Consiliarij, aut alij quicunq; Officiales, qui condiderint, scripserint, vel dictauerint statuta, quibus vsura aliqua ratione approbati videntur, eo quod non solum concedatur, aut permittatur, ut vsura exigatur: sed etiam praecipiant, & compellant, ut eas debitores soluant, & prohibent, ne soluta, cum repetuntur, restituantur, ipso facto sint excommunicati. Insuper, qui scienter iudicare praesumpserint, iuxta huiusmodi statuta, ut vsura soluantur, aut ne restituantur, cum repetuntur, ipso facto, in excommunicationem incurrant. **QVAERITUR**, an haec constitutio vim, & locum habeat in Iudaeis, quibus Principum Christianorum concessu vsura soluitur, ex quibus ipsi tributum, vel certam pensionem accipiunt, quod est quaerere, An Rex, verbi gratia, Imperator, vel alius Princeps ciuilis non agnoscens, & habens in temporalibus superiorem, cui sit subiectus, peccet, impune permittens Iudaeos vsuras a Christianis exigere, & accipere? An item peccet, si auctoritate sua permittat, concedat, aut etiam praecipiat, ut vsuras permissas Iudaeis Christiani soluant, qui mutuo ab eis acceperat pecunias, fide data de vsuris soluendis? Insuper, an peccet Princeps, si in iudicio suo ciuili denegat Christianis actionem repetendi vsuras, quas ob promissionem factam, Iudaeis soluerant: aut si onera imponat Christianis, aut poenas constituat in eos, qui vsuras solutas Iudaeis, repetunt coram Ecclesiastico Iudice? Item, an peccet, si statutum condant, quo praecipiat Iudaeis sibi subiectis, ne ultra certam quantitatem vsuras exigant: vel ne immodicas, sed leuiiores, & minores accipere queant, siue ut tot denarios, & non plures extorqueant? De his quaestionibus pauca quaedam dixi supra lib. 2. cap. 10. Sed in hoc loco fusius disputabo, de quibus etiam aliqua tradiderunt Silu. vsura 9. q. 22. Angel. vsura 2. q. 14. Tabien. vsura 1. q. 5. Et excommunicatio. 5. casu 50. Armilla. vsura, num. 14. Nauar. consil. 3. de Vsuris. & in Anna. c. 27. num. 143. Caiet. in summi. excommunicatio cap. 51. & Rosel. excommunicatio. 1. in excommunicatione 47.

In hac quaestione, quae profecto, ut ait Nauar. consil. 3. de Vsur. difficilis videtur, tria, aut quatuor continentur. Primum est, An Christianus Princeps tuta conscientia Iudaeis sibi subiectis vsuras permittat? Ad quod breuiter respondeamus: vsuras exigere, & accipere, esse iure natu-

rali, & diuino prohibita: Et proinde peccare, tum qui exigunt, & accipiunt, tum qui aliquo modo consentiunt in peccatum eorum, qui eas inique exigunt, aut qui aliquo modo operantur cum eis in vlturis exigendis, vel accipiendis. Non idcirco tamen peccant Principes, si Iudæis vlturas impune permittant, hoc est, si in Iudæos vlturas à Christianis exigentes non animaduertant. Non enim ideo Princeps peccat, qui in republica aliqua mala non puniunt, cum possit: nam quædam mala permitti queunt ad alia deteriora, & grauiora, aut plura euitanda. Meretrices respublica permittit, & synagogas Iudæorum antiquas, & aliquos ritus Iudaicos. Item, spectacula, & ludos publicos, in quibus aliqua peccata committuntur. Insuper impune in republica Comædiæ, & Tragediæ permittuntur, in quibus etiam sæpè populus peccat. Hæc enim mala tolerare, & in Republica sine pœna relinquere, non est sua natura malum, sed res est media, & indifferens; & proinde Peccatū non est, quamdiu minus malum permittitur, vt quod peius est; & grauius caueatur. Sic Nauarrus in consilio citato. Occurres, quia ius in Clementina citata, excommunicationem ijs Principibus irrogat, qui suis statutis, vel consuetudinibus, aut legibus vlturas concedunt, permittunt, vt exigantur, vel accipiantur. Respondent aliqui eam Clementinam locum habere, quando Principes permittunt impune, vt Christiani vlturas accipiant à Christianis, non autem quando Iudæi eas à Christianis exigunt, & accipiunt, quas ipsi Christiani promiserant se soluturos. Sic Tabien. & quidam alij, quod mihi non placet: Vnde aliter respondeo: permittere impune Iudæis vlturas, non est per se malum, vt paulò ante dixi: & proinde quamuis demus eas Iudæis permissas Clementinam prohibere, non tamen consequens est, vt consuetudo nequeat Clementinæ in hac parte derogare: præfertim id sciens, & tolerans Romano Pontifice, quoniam quod in ea prohibetur, ex hac parte, videlicet ne vlturæ permittantur impune, iure tantum canonico prohibetur, & scripta iura possunt consuetudine contraria abrogari, vt non semel suo loco tradidimus.

Altera questio est, An peccet Princeps, si vel statutū condat, vel consuetudinē confirmet, qua iubentur Christiani soluere vlturas, quas se soluturos promiserant Iudæis? Siluest. & Angel. locis citatis eum putant peccare, & pœnā prædictæ Clementinæ contrahere: quod idē ante eos senserāt, teste Siluestro, Ioan. Imola, Ioan. Anania, Franciscus Zabarella, Alexander, Iason. Idē probant ex Clementina, quæ perspicuè excommunicationē constituit in eos, qui talia præcipiunt. Item, quia in c. Post miserabilē, de vltur. statuitur, vt Magistratus, & Principes imperent Iudæis, vt vlturas restituant. Alij verò opinantur, eos minimè peccare. Nauarr. consil. citato. Petrus Anchar. & alij multi, quos refert Siluester, eo argumēto perducti: quòd sicut Christianus nō peccat promittēdo vlturas Iudæo, & promissas soluendo; si nec Princeps, aut Magistratus delinquit Christiano præcipiens, vt quas promissas Iudæo, soluat vlturas, quia hoc non est, nisi imperare, vt promissum exoluat, si dē datam seruet, & stet pactis, atque conuentis, quod malū non est. Præterea c. Debitores, de iureiuran. statuitur,

vt is, qui iureiurando promissas vlturas, eas soluere cogatur, nisi iureiurandi vinculū auctoritate Ecclesiæ relaxandū curauerit. Ergo promissas vlturæ soluendæ non est supra natura mala, alioquin enim non posset iureiurando confirmari. Ergo sicut Ecclesiæ præcipit, vt vlturæ iureiurando promissas, soluantur, sic auctoritate Principum, vel consuetudine introduci potest, vt vlturæ saltem Iudæis simpliciter promissas soluantur. Nec prædicta Clementina, inquit, loquitur de vlturis, quas Christiani promittunt, & soluant Iudæis, sed de ijs, quas Christiani Christianis promittunt, & soluant. Item, quia licet Princeps civilis præcipiat Christiano, vt Iudæo soluat, quas promissas vlturas, liberum est eas repetere corā Iudice Ecclesiastico: hoc enim Princeps impedire, aut prohibere iure non potest. Mihi tamē in hac parte probabilior videtur prima sententiā: nō enim video causam iustā, ob quā id præcipiat Princeps, videlicet, cū pœnis constitutis imperat Christianis, vt Iudæis soluant promissas vlturas. Nā si Ecclesiæ cogit vlturas, quas iurauimus nos soluturos, Iudæis soluere id facit, quia dat ius eas solutas repetendi, quod ciuiles Principes non faciunt.

Tertia dubitatio erat, An peccet Princeps, qui denegat Christianis in iudicio repetitionē earū vlturæ, quas Iudæis promissas soluat? Siluest. Angel. & alij auctores paulò ante citati existimant, eos peccare, & in prædictæ Clementinæ pœnas incurrere. Negant verò alij, ea ducti ratione, quod Clementina illa nō loquitur de Iudæis vlturas à Christianis accipiētibus, sed de Christianis, quibus alij Christiani vlturas persoluerunt: quod vt paulò ante dixi, mihi non placet. Quare aliter respondendū puto; si Princeps nihil aliud faciat, sed tantū negat ius repetendi in iudicio vlturas solutas, per se peccatū non est, dum modo Princeps pœnis constitutis, aut lege posita, aut præcepto dato, nō imperet Christianis, vt vlturas solutas non repetat corā Iudice Ecclesiastico. Nec enim vllū est peccatū contra ius diuinū, aut naturale, si Princeps denegat actionem in iudicio ciuili, repetendi vlturas solutas: quoniam hoc solū est, actionē repetendi in iudicio ciuili nō dare: non autē impedire, vel prohibere, ne Iudæi vlturas sibi solutas restituant, si repetuntur; aut ne Christiani eas repetant apud Iudicē Ecclesiasticum: hoc enim manifestè, aut iuri naturæ repugnat, aut saltem Clementinæ aduersatur. Quemadmodum enim Iudæi eas restituerent naturali iure coguntur, sic etiā quoquoque alio modo, arte, vel ratione curant, aut faciūt, ne Iudæi eas reddant, cū repetuntur, contra ius naturale grauius delinquent, & ad restituendum lege naturali compelluntur, quia impediunt, aut prohibent alienum suo domino restitui.

Quartò quærebatur, An peccet Princeps Christiani statuta condentes, quibus præcipiunt Iudæis, ne vltra certā pecuniæ quantitatem maiores vlturas exigant? Glof. in Clem. de vltur. verb. Facere, communi vltu approbata, censet, eos nō peccare: quoniam hoc non est statutum ponere, aut præceptum dare, vt vlturæ exigantur, sed ne immodicæ accipiantur. Et hæc sententiā est vera: dummodo Principes nō concedant, vt Iudæi has, aut alias maiores vlturas exigant, & accipiant.

Decimoquartò Quæritur, An Christiani, qui

locant

locant domos Iudæis vsurarijs; peccent, & poenas incurrant confluitas in c. de vsuris, in sexto, contra eos, qui manifestis vsurarijs alienigenis, hoc est non oriundis ex eodem loco, domos locant, aut eas conductas habere, aut in terris suis habitare permittunt. Duplex opinio est: Prima, eos asserit ea lege, ac pœna comprehendi. Ita Geminianus in c. 1. de vsuris, in 6. Angel. excommunicatio 5. In excommunicatiōibus non referatis, casu 32. Rosella, excommunicatio 2. In excommunicatiōe 35. Siluester, vsura, 9. quest. 22. & excommunicatio 9. in excommunicatiōe 31, ubi citat Cardinalem, Paulum, Baldum, & alios. Sic etiam Nauarrus in Manuali cap. 27. num. 136. Secunda opinio, eos comprehendi negat. Ita quidam, & citat Franciscum Aretinum in consilio 158. Et hanc putat Tabienfis, verbo, vsura. 1. q. 5. in octava pœna, esse sententiam probabiliorem, quam ut veram, siue veritatem, dicit esse declaratam ab Eugenio IV. & eam securum fuisse Felinum. Sed quia nihil certi constat de Eugenij declaratione: Prima sententia, quia communis est, præferri debet.

Decimoquintò Quæritur, An Constitutio edita in cap. Quaquam, de vsur. in 6. contra vsurarios manifestos, protendatur etiam ad Iudæos manifeste vsurarios Principibus Christianis subiectos: hoc est, An testamentum Iudæi vsurarij manifesti, sit irritum ipso iure, quod constitutum est in predicto cap. Quaquam. Putare quidam, ad eos quoque protendi. Sed Rosella verb. Restitutio 9. num. 34. cum Francisco Aretino sentit Iudæos ea lege minime comprehendi. Quam sententiam eo certe probabiliorem, & veriore existimo: quam etiam sequitur Siluester verb. vsura. 9. quest. 8. Tabien. vsura 1. questio. 5. in octava pœna. Nam de ijs, qui foris sunt, non videtur ius in eo cap. Constitutum, decernere, ut eorum testamenta sint irrita.

Decimosexto Quæritur, An notarijs Christianis liceat instrumenta vsuraria inter Christianos, & Iudæum conscribere? Negant quidam licere, id facere; nam syngrapham vsurariam conscribere peccatum est, siquidem per eam vsurarius exigit vsuram à debitore. Medina de vsura q. 4. ad 4. prope finem, existimant eos non peccare, quia in scriptura, ait, Scriptura, solum est iustificatio rei gestæ, hoc est, manus dati, & accepti. Veluti si quis verbo testificaretur inter Christianum, & Iudæum fuisse initum contractum vsurarium certo anno, mense, & die. Præterea, cum ex Scriptura ipsa manifeste constat, vsurarium fuisse contractum, per eam syngrapham debitor non adigitur ad soluendum, sed consuetudine loci, vel auctoritate Magistratus ad id compellitur. Mihi hac in re videtur distinguendum, ita nimirum: si notarij à Iudæo vocati, in gratiam eius syngrapham vsurariam conscribant, peccant; quia cum voluntate Iudæi vsuram exigentis consentiunt, & vna cum eo operantur in vsuris exigendis. Si verò à Christiano vocentur, & in gratiam eius conscribant, culpam non contrahunt, quoniam stant à Christiano, faciuntque pro illo vsuras promittente: & proinde sicut Christianus minime peccat in promittendis, & soluendis vsuris Iudæo: ita nec notarij non enim tunc cum Iudæo exigenti vsuras operantur, nec cum eius voluntate consentiunt; sed

Christiano promittenti fauent, & hoc puto voluisse Medinam.

Decimoseptimò Quæritur, An Iudæo ad Christum sese transferenti possit Ecclesia remittere obligationem, quæ ad vsuras restituendas lege naturali compellitur? Respondeo: Si certi, & noti essent ij, quibus vsuræ restitui deberent, iure non posse: quia esset cum illorum damno, & detrimento: & mala (iuxta Apostolum) non sunt facienda, ut veniant bona. Si autem incerti sint, & ignoti creditores, iure potest Ecclesia remittere: quoniam vsuræ deberent in pios vsus converti, Ecclesia verò ius habet ea commutandi in alios vsus, qui in commune quoque bonum cedunt, atqui ex huiusmodi remissione facilior ad Christum Iudæorum conuersio redditur.

Postremò Quæritur, An Episcopi, & Inquisitores possint in eos inquirere, qui à Christianis ad Iudæos transferunt? Respondeo, in cap. contra Christianos, de hæret. in sexto, esse constitutum, ut in tales inquirant, & animaduertant tanquam in hæreticos, & similiter contra Fautores, Receptatores, & Defensores ipsorum, veluti contra Fautores, Receptatores, & Defensores hæreticorum: Et ad crimen talium hominum probandum satis esse Christianorum, vel Iudæorum quoque testimonium. Sciendum est, Inquisitores posse procedere, non solum contra Christianos, qui consilium, auxilium, vel opem præstant ijs, qui ad Iudæos transeunt, vel redeunt; sed etiam contra Iudæos, qui inter Christianos commorantur, & viuunt, si prædictum consilium, vel auxilium dederunt, ut habetur in constitutione quadam Nicolai IV. quæ refertur ad literam in Director. Inquisitor. p. 2. quest. 44. Item, possunt in eos inquirere, qui ad Iudæos redierint post Baptismum susceptum, etiam si huiusmodi redeuntes, ut ibi dicitur, dum erant infantes, aut metu mortis, non absolute, aut præcisè coacti, baptizati fuerint. Redire ad Iudæos illi dicuntur, qui prius fuerant Iudæi, postea Christiani effecti sunt, ij verò, qui nunquam fuerant Iudæi, sed semper Christiani, dicuntur ad Iudæos transire. Sic ibidem Glossa in verbo, Redierint.

Caput XXIII.

De Saracenis, & ijs, qui à Christianis ad eos transeunt, vel redeunt.

Primo Quæritur, Quo pacto in iure Canonico Saracenorum nomen accipiatur in toto titulo de Iudæis, & Saracenis? Respondeo, id nomen, & esse gentis, & esse etiam impie, & nefarie sectæ. In iure Canonico, sicut etiam in presentia, non accipitur primo modo, sed secundo. Porro teste Iosepho lib. 1. Antiq. cap. 20. quem postea secuti sunt Eusebius, Hieronymus, Socrates, & Theodoretus, Sozomenus, & Nicephorus, quos citat in hanc rem Couar. lib. 4. c. 9. var. resolut. Agareni se Saracenos nominarunt ad ignominiam declinadam, & contemptum fugiendum; nam cum genus ducerent ab Ismaele Abraham filio ex Agar ancilla suscepto, mendaciter finxerunt se à Sara originem traxisse. Iidem igitur sunt Saraceni, quando est nomen gætis, qui Arabes, Agareni, Ismaelita,

Rom. 1.

Gen. 16.